

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.019.02.2015

P/15/053

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/15/053 – Działania organów gmin na rzecz zwiększenia liczby użytkowników sieci kanalizacji sanitarnej

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontrolerzy

1. Marek Skrzypecki, doradca ekonomiczny, upoważnienie - legitymacja służbowa nr 16608.
2. Renata Połatajko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98212 z dnia 18 listopada 2015 r.

(dowód: akta kontroli, Tom I, str. 1-2)

Jednostka
kontrolowana

Urząd Miasta i Gminy w Pieńsku, ul. Bolesławiecka 29, 59-930 Pieńsk (dalej: Urząd).

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Jan Magda, Burmistrz Pieńsk od dnia 1 grudnia 2014 r. i nadal. Poprzednio, w okresie od 1 grudnia 2010 r. do 1 grudnia 2014 r., Burmistrzem Pieńsk był Jerzy Strojny.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W latach 2013-2015 (do końca listopada) Burmistrz Pieńsk nie podjął skutecznych i wystarczających działań na rzecz zwiększenia liczby użytkowników sieci kanalizacji sanitarnej.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2015 r. liczba użytkowników sieci kanalizacji sanitarnej Gminy Pieńsk wzrosła o 546 osób, co stanowiło zaledwie 30,33% zaplanowanego w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: KPOŚK) efektu ekologicznego w zakresie przyrostu w latach 2007-2015 liczby mieszkańców Gminy Pieńsk, korzystających z systemu kanalizacyjnego. Według stanu na dzień 30 listopada 2015 r. obszar aglomeracji Gminy Pieńsk zamieszkiwało 9 129 osób, z czego 1 556 osób nie miało możliwości podłączenia się do sieci kanalizacyjnej z powodu braku jej wybudowania. W wyniku niewybudowania sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Strzelno, Bielawa Górna oraz Dłużyna Dolna i Dłużyna Górna nie zostały zrealizowane plany przyłączenia do kanalizacji sanitarnej 344 nieruchomości, których mieszkańcy musieli nadal korzystać ze zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. W okresie objętym kontrolą z inicjatywy Burmistrza Pieńsk (dalej: Burmistrz) wykonano natomiast 102 podłączenia budynków do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacji sanitarnej w Bielawie Dolnej i Stojanowie. Do realizacji powyższego przedsięwzięcia przyczyniło się w dużej mierze pozyskane przez Burmistrza dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW), w wyniku czego wydatki mieszkańców zmniejszyły się do 10% udziału w kosztach wykonania przyłączy. Jednocześnie, badanie podłączeń

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

wszystkich sześciu posesji zlokalizowanych przy ul. Szymanowskiego w Lasowie do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacji sanitarnej wykazało, że do dnia 30 listopada 2015 r. żadna z nich nie została przyłączona do kanalizacji sanitarnej, w tym trzy nieposiadające przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ocenę ogólną uzasadniają stwierdzone nieprawidłowości, tj.: [1] nieosiągnięcie, zaplanowanego w KPOŚK efektu ekologicznego w zakresie przyrostu w latach 2007-2015 mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego w liczbie 1 800 osób, [2] niewyegzekwowanie od mieszkańców posesji przy ul. Szymanowskiego w Lasowie podłączenia budynków do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej w 2013 r., [3] nie wyegzekwowanie, od części właścicieli nieruchomości przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2013 r., pokrycia kosztów w kwocie 12,2 tys. zł², z tytułu 10% ich udziału własnego w budowie tych przyłączy, [4] nie prowadzenie, wymaganych postanowieniami art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach*³ (dalej: *ustawa u.c.p.g.*) ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, w celu kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej, [5] odstąpienie przez Burmistrza od sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów *ustawy u.c.p.g.* w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i pozbywania się komunalnych osadów ściekowych.

Pozytywnie natomiast należy ocenić: [1] rzetelną identyfikację nieruchomości i ich mieszkańców, zobowiązanych do przyłączenia do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej w Bielawie Dolnej oraz Stojanowie, [2] prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej na rzecz zwiększenia liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej [3] pozyskanie dofinansowania na wykonanie przyłączy budynków do sieci kanalizacyjnej w Bielawie Dolnej oraz Stojanowie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Szacowanie planowanego do uzyskania w Gminie Pieńsk wzrostu liczby użytkowników projektowanej sieci kanalizacji sanitarnej, w tym na etapie wnioskowania o środki UE na jej budowę

Opis stanu
faktycznego

1.1. Uchwałą Rady Miejskiej w Pieńsku z dnia 29 kwietnia 2005 r.⁴ pozytywnie zaopiniowano projekt planu aglomeracji Pieńska. Na tej podstawie przesłano do Wojewody Dolnośląskiego wnioski o wyznaczenie obszaru i granic aglomeracji w Gminie Pieńsk⁵. We wniosku tym wskazano, iż istniejąca kanalizacja sanitarna w Pieńsku i w trzech miejscowościach Gminy Pieńsk, tj. Żarki Średnie, Żarki Nad Nysą, Lasów (wykonana w 2004 r.), obejmuje łącznie 7 275 osób oraz 39,2 km sieci kanalizacyjnej.

We wniosku tym przedstawiono, że nowoprojektowana sieć kanalizacyjna obejmie następujące miejscowości (wraz z łączną liczbą 2 218 mieszkańców i 24,6 km nowoprojektowanej sieci w miejscowościach oraz 9,2 km sieci poza terenem zabudowanym wsi, a także 26 km przyłączy):

² 60,0 tys. zł – 47,8 tys. zł (dokonane wpłaty).

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.

⁴ Nr XXIX/194/05 w sprawie zaopiniowania projektu planu aglomeracji Pieńska.

⁵ Pismo nr IIR-I-0035/02/2005 z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie zaopiniowania projektu planu aglomeracji Pieńska.

- Bielawa Dolna – 176 osób, 3,2 km sieci kanalizacyjnej,
- Bielawa Dolna (Kolonja) – 120 osoby, 3,8 km sieci kanalizacyjnej,
- Stojanów – 181 osób, 2,3 km sieci kanalizacyjnej,
- Stojanówek – 56 osób, 1,6 km sieci kanalizacyjnej,
- Dłużyna Dolna – 916 osób, 5 km sieci kanalizacyjnej,
- Dłużyna Górna – 428 osób, 3,1 km sieci kanalizacyjnej,
- Strzelno – 132 osoby, 2,2 km sieci kanalizacyjnej,
- Bielawa Górna – 209 osób, 3,4 km sieci kanalizacyjnej.

Długość i lokalizacja planowanej do budowy sieci kanalizacji sanitarnej przyjęta została w oparciu o „Badania koncepcyjne i rozwiązania pilotażowe stopniowego rozwoju utylizacji ścieków z terenów wiejskich w regionie przygranicznym trzech krajów nad Nysą Łużycką”.

W informacji o liczbie mieszkańców obsługiwanych przez sieć kanalizacji sanitarnej (załącznik nr 2 do wniosku) ustalono, że liczba mieszkańców Miasta i Gminy Pieńsk (na dzień złożenia wniosku) wynosiła:

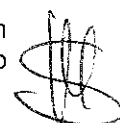
- Miasto Pieńsk	6152,
- Gmina Pieńsk	3544, w tym wieś:
- Bielawa Dolna	309,
- Bielawa Górna	206,
- Dłużyna Dolna	916
- Dłużyna Górna	443,
- Lasów	499,
- Stojanów	242,
- Strzelno	133,
- Żarki Nad Nysą	172,
- Żarki Średnie	624.

We wniosku podano, że ww. liczba mieszkańców została ustalona na podstawie danych z ewidencji ludności (wg stanu na 31 grudnia 2004 r. – zweryfikowane na dzień sporządzenia wniosku 28 marca 2005 r.). Brano pod uwagę także prognozy długoterminowe, według których liczba mieszkańców utrzyma się na tym samym poziomie – jednakże występuje tendencja minimalnego wzrostu⁶.

W uzasadnieniu do określenia dla aglomeracji równoważnej liczby mieszkańców na terenach, na których planowana jest budowa kanalizacji sanitarnej (załącznik nr 4 do wniosku) przedstawiono, iż łączna liczba mieszkańców wynosiła 2 236 osób, co przy sieci kanalizacji sanitarnej poza terenem zabudowanym wynoszącej 9,2 km daje wskaźnik 243 osoby na 1 km sieci. Natomiast wskaźnik ten dla mieszkańców korzystających z istniejącej już sieci kanalizacji sanitarnej wyniósł 310,3 osoby na 1 km sieci. Przedstawiono także, iż liczba mieszkańców poszczególnych wsi (łącznie 2 236 osób), na terenie których planowana jest budowa kanalizacji sanitarnej, kształtuje się następująco:

- Bielawa Dolna	296 osób,
- Stojanów	242 osoby,
- Bielawa Górna	209 osób,
- Strzelno	132 osoby,
- Dłużyna Górna	428 osób,
- Dłużyna Dolna	916 osób.

⁶ Według opracowania „Podstawy rozwoju zachodnich i wschodnich obszarów przygranicznych Polski – Euroregion „Nysa”, Polska Akademia Nauk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania oraz Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Pieńsk na lata 2014-2020.

Dane dotyczące liczby mieszkańców, zamieszkujących tereny, na których planowana była budowa sieci kanalizacji (załącznik nr 4) pozyskano z ewidencji ludności, zweryfikowanej na podstawie rozeznania w terenie i ustalenia faktycznej liczby mieszkańców zamieszkałych na stałe, zamieszkałych czasowo oraz przebywających w noclegowniach/hotelach zlokalizowanych na terenie ww. miejscowości.

Aglomerację Pieńsk utworzono rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2005 r.⁷, wyznaczając jej granice w załączniku nr 20 do ww. rozporządzenia. W skład aglomeracji weszły następujące miejscowości z terenu Gminy Pieńsk: Bielawa Dolna, Bielawa Górna, Stojanów, Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Strzelno, Żarki Średnie, Żarka nad Nysą, Lasów oraz Pieńsk, zaś równoważna liczba mieszkańców aglomeracji wynosi 9 700.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 4-23, 37-59, 60-67)

W dniu 11 marca 2005 r. Urząd przedłożył w Ministerstwie Środowiska (za pośrednictwem Wojewody Dolnośląskiego, materiały dotyczące zamierzeń inwestycyjnych w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Pieńsk – etap II z prośbą o uwzględnienie Gminy Pieńsk w „Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych”. Przedstawiony harmonogram budowy kanalizacji w aglomeracji zakładał wykonanie w latach 2006-2008 I etapu obejmującego wykonanie kanalizacji sanitarnej dla wsi: Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Strzelno i Bielawa Górna. Natomiast w latach 2008-2010 planowano zrealizować II etap obejmujący wykonanie kanalizacji sanitarnej dla wsi: Stojanów i Bielawa Dolna.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 24-36)

1.2. W okresie objętym kontrolą w Gminie Pieńsk zapewniono dofinansowanie inwestycji „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk-etap II, strefa B”, polegającej na budowie kanalizacji sanitarnej, rurociągów tłocznych oraz pompowni ścieków na terenie wsi Stojanów, Stojanówek (nazwa zwyczajowa), Bielawa Dolna i Bielawa Dolna Kolonia (nazwa zwyczajowa) oraz ul. Szymanowskiego we wsi Lasów. Dofinansowanie otrzymano na skutek złożonego w dniu 28 grudnia 2011 r. wniosku o przyznanie pomocy ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”. Celem zadania była poprawa warunków życia mieszkańców ww. sołectw Gminy Pieńsk i stworzenie dobrych warunków do rozwoju gospodarczego poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej. We wniosku tym przedstawiono, że liczba mieszkańców wsi, na terenie których planowana była inwestycja jest następująca: Stojanów – 244 osób, Bielawa Dolna – 301 osób, Lasów – 533 osób. Całkowity koszt operacji wyszacowano na kwotę 6 651,1 tys. zł, w tym koszty kwalifikowalne – 5 117,5 tys. zł. Wnioskowana kwota pomocy wynosiła 3 838,1 tys. zł (75% kosztów kwalifikowalnych). Planowany termin zakończenia inwestycji – grudzień 2013 r. Przyjęta we wniosku liczba mieszkańców miejscowości Stojanów, Bielawa Dolna i Lasów (ul. Szymanowskiego) była sporządzona na podstawie informacji z ewidencji ludności z roku poprzedzającego rok złożenia wniosku – w związku z wymogiem organizatora konkursu Urzędu Marszałkowskiego Województwa

⁷Aglomeracje były wyznaczone przez Wojewodę Dolnośląskiego rozporządzeniem z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji: Chocianów, Ciepłowody, Dobromierz, Gaworzyce, Gądkowice, Grębocice, Kamieniec Żąbkowicki, Kały Wrocławskie, Koberzyce, Kondratowice, Kotła, Łagiewniki, Marciszów, Mieroszów, Międzybórz, Międzyzlesie, Milicz, Niechlów, Niemcza, Pieńsk, Polkowice, Prochowice, Prusice, Przemków, Radwanice, Ruszów, Skokowa, Sobótka, Stanowice, Sułów, Środa Śląska, Święta Katarzyna, Zagrodno, Zawidów, Ziębice (Dz. Urz. Woj. Doln., nr 125, poz. 2568).

Dolnośląskiego – Wydział PROW. W zestawieniu rzeczowo-finansowym zadania przedstawiono jedynie ilości powierzchni planowanych do wykonania robót drogowych, sieci kanalizacji, przyłączy, przecisków, przewiertów, objętości robót ziemnych, roboty montażowe, wykonanie i wyposażenie kompletów tłoczni, pompowni, zbiorników. W zestawieniu nie przedstawiono efektu ekologicznego określonego, jako liczbowy wzrost użytkowników korzystających z podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej w ramach projektu.

Na etapie projektowania lata 2010-2011 wykonano pełną inwentaryzację nieruchomości zabudowanych na terenie miejscowości ujętych w strefie B. Było to jednym z elementów przygotowania i sporządzenia projektów – dokumentacji wykonawczej. Zlokalizowano 127 obiektów. Wykonano 102 przyłącza do sieci kanalizacyjnej sanitarnej, zlokalizowano siedem przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków oraz 18 przydomowych pompowni ścieków. Ustalono również 12 pustostanów, które nie były objęte projektem.

Umowa o przyznanie ww. pomocy została podpisana 26 marca 2012 r. z Województwem Dolnośląskim na wnioskowaną kwotę. W załączniku do ww. umowy – zestawienie rzeczowo-finansowe zadania – także nie określono wzmiankowanego efektu ekologicznego. Aneks nr 1 z dnia 6 lutego 2013 r. zmniejszono wartość pomocy do kwoty 2 891,9 tys. zł, w związku z rozstrzygnięciem konkursu i wyborem wykonawcy zadania, który, przy niezmiennym zakresie rzeczowym, podjął się wykonania inwestycji.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 23, 158-163; Tom II str. 35-67; 43-67; 95; 284-299; 303-320)

Do dnia 30 listopada 2015 r. nie została zrealizowana inwestycja „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk-etap II, strefa A”, polegająca na budowie kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bielawa Górna, Strzelno, Dłużyna Górna, Dłużyna Dolna, Kolonia Dłużyna Dolna. Zgodnie z wyciągiem z dokumentacji projektowej, niewybudowana kanalizacja miała doprowadzić do przyłączenia 344 nieruchomości. Według stanu na dzień 30 listopada 2015 r. dotyczyło to 1 556 użytkowników.

Burmistrz wskazał, że na powyższe zadanie nie otrzymano dofinansowania w 2011 r. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO na lata 2007-2013, a był to jedyny konkurs z Priorytetu 4.2, w którym Gmina Pieńsk mogła ubiegać się o środki z Unii Europejskiej. Aplikację o środki na powyższe zadanie planuje się na przełomie lipca i sierpnia 2016 r., kiedy zostanie ogłoszony konkurs przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 1-34; 343-360; 372-376)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania związane z oszacowaniem w Gminie Pieńsk planowanego do uzyskania wzrostu liczby użytkowników projektowanej sieci kanalizacji sanitarnej.

2. Identyfikacja nieruchomości, które powinny zostać przyłączone do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz mieszkańców i innych użytkowników tych nieruchomości, którzy powinni korzystać z tej sieci

Opis stanu
faktycznego

2.1. Do Gminy Pieńsk, określonej jako aglomeracja w decyzji Wojewody Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2005 r., należy dziewięć wsi (Bielawa Dolna, Bielawa Górna, Stojanów, Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Strzelno, Żarki Średnie, Żarki nad Nysą, Lasów) oraz miasto Pieńsk. Trzy miejscowości z aglomeracji

posiadały podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej w 2004 r., tj. Lasów (skanalizowano część wsi), Żarki Średnie, Żarki nad Nysą. Na podstawie sprawozdań z realizacji KPOŚK oraz sprawozdań z realizacji inwestycji sanitarnych ustalono, że istniejąca przed 2005 r. kanalizacja sanitarna w trzech miejscowościach Gminy Pieńsk, tj. Żarki Średnie, Żarki Nad Nysą i Lasów (wykonana w 2004 r.), obejmowała łącznie 7 275 osób oraz 39,2 km sieci kanalizacyjnej. Na podstawie wykazów posesji i nieruchomości oraz ich właścicieli (stan na dzień 31 grudnia 2005 r. – uaktualniony na dzień 31 grudnia 2014 r. po wizytacjach terenowych i z ewidencji nieruchomości) ustalono, że w Urzędzie zidentyfikowano nieruchomości z ww. trzech miejscowości, które miały możliwość podłączenia się do sieci kanalizacyjnej wybudowanej w 2004 r. W miejscowości Lasów zidentyfikowano i zweryfikowano w terenie 96 nieruchomości, w tym 94 zamieszkałe – wszystkie zamieszkałe nieruchomości zostały wpięte do sieci sanitarnej i wodociągowej, w miejscowości Żarki Nad Nysą zidentyfikowano 30 nieruchomości – przyłącza kanalizacyjne i wodociągowe zostały wykonane do wszystkich nieruchomości, w Żarkach Średnich zlokalizowano 134 nieruchomości, w tym 128 zamieszkałych (wszystkie wpięte do sieci kanalizacyjnej) oraz sześć nieruchomości przeznaczonych do rozbiórki.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 246-255)

Na etapie określenia aglomeracji Pieńsk oraz planowania budowy brakującej sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Bielawa Dolna (+ Bielawa Dolna – Kolonia), Stojanów (+ Stojanówek), Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Strzelno, Bielawa Dolna, Lasów – Urząd zidentyfikował 390 nieruchomości w tych miejscowościach, których właściciele zobowiązani byli do ich przyłączenia do planowanej i wykonanej w 2013 r. sieci kanalizacyjnej. I tak w Bielawie Dolnej – 59 nieruchomości, Bielawie Kolonii – 12 nieruchomości, Bielawie Górnej – 44, Stojanowie – 43, Dłużynie Dolnej – 127, Dłużynie Górnej – 74, Strzelnie – 31. Identyfikacja ww. nieruchomości odbywała na podstawie danych uzyskanych z wizji lokalnych przeprowadzanych przez pracownika Urzędu oraz konfrontacji z deklaracjami składanymi przez właścicieli nieruchomości na potrzeby ustalania podatku od nieruchomości. Plany dotyczące podłączenia ww. miejscowości oraz zidentyfikowanych nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie zostały zrealizowane – wniosek o dofinansowanie ww. zadania z dnia 4 lutego 2011 r. został odrzucony przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

W dniu 28 grudnia 2011 r. Gmina Pieńsk wystąpiła z kolejnym wnioskiem o przyznanie pomocy ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” na budowę kanalizacji sanitarnej we wsiach Stojanów, Bielawa Dolna, Lasów - tytuł zadania „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B”. W zadaniu tym Urząd ograniczył zakres rzeczowy sanitacji Gminy Pieńsk z planowanych wcześniej sześciu miejscowości do trzech. Urząd zidentyfikował wszystkie nieruchomości w tych miejscowościach do podłączenia do sieci kanalizacyjnej w tym zadaniu. Zlokalizowano 127 obiektów, w tym 18 przydomowych pompowni ścieków oraz zlokalizowano siedem przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków - wykonano 102 przyłącza do sieci kanalizacyjnej sanitarnej. Ustalono również 12 pustostanów, które nie były objęte projektem.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 23, 158-169, 211-237)

W celu weryfikacji rzetelności określenia liczby nieruchomości zidentyfikowanych do podłączenia do wybudowanej sieci kanalizacyjnej przeprowadzono badanie na wybranej próbie 88 nieruchomości w następujących miejscowościach i lokalizacjach:

- Stojanów – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 1,620 km – dziewięć nieruchomości,
- Stojanów – odcinek drogi dojazdowej 0,840 km – dziewięć nieruchomości + świetlica,
- Stojanówek – odcinek drogi dojazdowej, 1,680 km – 19 nieruchomości.
- Bielawa Dolna – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 1,200 km – 14 nieruchomości,
- Bielawa Dolna (kolonia) – w ciągu drogi gminnej 2399D, odcinek 2,400 km – 22 nieruchomości,
- Bielawa Dolna – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 2,100 km – 14 nieruchomości.

Z analizy ww. nieruchomości wynika, że nieruchomości te zostały prawidłowo zweryfikowane przez Urząd i zidentyfikowane do podłączenia do wybudowanej sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 244-245)

2.2. Dofinansowanie inwestycji polegającej na budowie sieci kanalizacji sanitarnej ze środków Unii Europejskiej, nie było uwarunkowane osiągnięciem efektu ekologicznego w postaci zwiększenia liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 23, Tom II str. 35-67, Tom I, str. 158-163)

Jednakże Gmina Pieńsk we wniosku do Wojewody Dolnośląskiego o powołanie aglomeracji Pieńsk oraz we wniosku do Ministra Środowiska w sprawie zamierzeń inwestycyjnych w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Pieńsk wykazała, że pierwotnie planowana (w latach 2005-2006) sieć kanalizacyjna obejmie łączną liczbą 2231 mieszkańców. W związku z ograniczeniem zakresu rzeczowego zadania (wniosek z 28 grudnia 2011 r.) zaplanowano przeprowadzenie budowy sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Stojanów wraz ze Stojanówkiem – 237 osób, Bielawa Dolna wraz z „Kolonią” – 296 osób, Lasów – 13 osób.

W wyniku realizacji zadania „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B”, nowowytbudowaną siecią kanalizacji objęto łącznie 546 osób.

Urząd, określając liczbę mieszkańców objętych wybudowaną w 2013 r. siecią kanalizacji, korzystał z danych z ewidencji ludności (mieszkańcy zamieszkali na stałe oraz czasowo) oraz z deklaracji składanych przez właścicieli nieruchomości w sprawie gospodarowania odpadami. W ramach badania próby losowo wybranych nieruchomości podłączonych do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacyjnej stwierdzono, że zamieszkiwało w nich łącznie 317 osób:

- Stojanów – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 1,620 km – dziewięć nieruchomości (33 osoby),
- Stojanów – odcinek drogi dojazdowej 0,840 km – dziewięć nieruchomości + świetlica (40 osób),
- Stojanówek – odcinek drogi dojazdowej, 1,680 km – 19 nieruchomości (40 osób),
- Bielawa Dolna – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 1,200 km – 14 nieruchomości (59 osób),
- Bielawa Dolna (kolonia) – w ciągu drogi gminnej 2399D, odcinek 2,400 km – 22 nieruchomości (85 osób),
- Bielawa Dolna – w ciągu drogi wojewódzkiej 351, odcinek 2,100 km – 14 nieruchomości (60 osób).

Na podstawie analizy danych z ewidencji ludności Urzędu, deklaracji właścicieli nieruchomości w sprawach gospodarowania odpadami ustalono, że podane liczby mieszkańców były rzetelne i zgodne z prowadzonymi ewidencjami.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 9, 17, 19, 23, 24-32, 158-163, 244)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie prowadził ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, wymaganych postanowieniami art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 *ustawy u.c.p.g.*

Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że ewidencji tych nie prowadzono w sposób formalny – posiadano jedynie listę 276 użytkowników „szamb” sporządzoną dla okresu lat 2003-2004, którą starano się weryfikować na bieżąco, gromadząc dane z wizytacji/przebiegów w terenie. W odniesieniu do przydomowych oczyszczalni ścieków pobrano informację ze Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu. Z informacji tej wynikało, że Starostwo posiadało wykaz, z okresu lat 2010-2015, przydomowych oczyszczalni ścieków w łącznej liczbie sześciu. Natomiast według rozeznania Urzędu (z wizytacji) na terenie Gminy Pieńsk funkcjonuje 38 szt. oczyszczalni przydomowych. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że podjął decyzję o rozpoczęciu prac w zakresie sporządzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Planowany termin sporządzenia ewidencji określił do dnia 31 marca 2016 r.

(dowód: akta kontroli, Tom I, str. 208-237)

2. W Gminie Pieńsk, wbrew art. 5 ust. 6 i art. 9u ust.1 *ustawy u.c.p.g.* w związku z art. 3 ust. 1 pkt 1 oraz art. 5 ust. 1 pkt 3a i 3b tej ustawy, nie kontrolowano i nie nadzorowano wywiązywania się właścicieli nieruchomości z obowiązków gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych i opróżniania tych zbiorników.

Burmistrz wyjaśnił, że Urząd czasowo odstąpił od przeprowadzania kontroli częstotliwości wywozu nieczystości płynnych z przydomowych zbiorników i oczyszczalni ścieków do czasu wykonania kanalizacji sanitarnej Gminy Pieńsk w strefie A i B.

Urząd przedłożył także pięć protokołów z kontroli posesji wiejskich, przeprowadzonych przez przedstawiciela Urzędu i funkcjonariusza policji z Komendy Miejskiej w Pieńsku, w okresie od 21 kwietnia do 6 maja 2011 r. Z protokołów tych wynika, że skontrolowano łącznie 339 posesji w zakresie zawartych umów na wywóz nieczystości płynnych oraz odprowadzanie wód opadowych z posesji.

(dowód: akta kontroli, Tom I, str. 209-210, 238-243)

W ocenie NIK, nie można zgodzić się z wyjaśnieniami Burmistrza o czasowym nie wykonywaniu ww. kontroli, ponieważ planowane zakończenie ewentualnej inwestycji sanitacyjnej w strefie A Gminy Pieńsk określone zostało na 2018 r., zaś usuwanie nieczystości ciekłych z terenów nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, powinno odbywać się z częstotliwością uzależnioną od ilości wytwarzanych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych oraz objętości zbiornika, zapewniając ciągłość użytkowania zbiornika oraz uniemożliwiając wydostanie się nieczystości ciekłych poza zbiornik.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działania w Gminie Pieńsk na rzecz zidentyfikowania wszystkich nieruchomości, których właściciele byli zobowiązani do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.

3. Działania informacyjno-edukacyjne dla zwiększenia liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu
faktycznego

3.1. W „Programie Ochrony Środowiska Gminy Pieńsk”, opracowanym w 2005 r., ustalono, że do realizacji tego Programu konieczne są m.in. instrumenty społeczne, do których zalicza się edukację ekologiczną, dostęp do informacji i komunikację społeczną. Ustalono, że właściwa edukacja ekologiczna powinna być prowadzona w formie edukacji formalnej (na wszystkich poziomach kształcenia), nieformalnej (współpraca z organizacjami zajmującymi się edukacją ekologiczną, edukacją w miejscu pracy, w rodzinie, poprzez Kościół i związki wyznaniowe) oraz poprzez organizację i udział w imprezach (olimpiady, konkursy itp.), a także wydawanie publikacji o tematyce ekologicznej oraz za pośrednictwem mass mediów. W Programie tym nie odnoszono się do konkretnych działań w zakresie jego realizacji, np. w odniesieniu do zwiększenia w Gminie Pieńsk liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej.

3.2. Na podstawie informacji Burmistrza ustalono, że w Gminie Pieńsk w latach 2013-2015 nie planowano działań informacyjno-edukacyjnych dla zwiększenia liczby użytkowników z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej. Burmistrz w celu przyłączenia maksymalnej liczby mieszkańców w sołectwach Bielawa Dolna i Stojanów, postanowił wystąpić o dofinansowanie budowy połączeń kanalizacyjnych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, w następującej wysokości: 90% środków z NFOŚiGW, 10% wkładu własnego podłączanego podmiotu.

Dodatkowo o realizacji ww. zadania inwestycyjnego informowała zewnętrzna tablica informacyjna oraz informacja zamieszczona na stronie internetowej Urzędu.

Ponadto, jak wynika z notatek i protokołów z zebrań z mieszkańcami Gminy Pieńsk, w latach 2010-2011, przy opracowywaniu dokumentacji technicznej inwestycji, odbywały się spotkania z mieszkańcami na zebraniach wiejskich, na których omawiano tematy związane z wykonaniem sieci kanalizacyjnej i połączeń kanalizacyjnych. W spotkaniach tych brali udział Burmistrz, pracownicy Wydziału Funduszy, Inwestycji i Spraw Mieszkaniowych, projektant wraz z zespołem projektujących. Zebrania wiejskie w Bielawie odbywały się w dniach: 15 lutego 2011 r. (z udziałem 59 osób), 24 lutego 2012 r. (19 osób), 12 lutego 2013 r. (35 osób). Zebrania wiejskie w Stojanowie odbywały się 21 lutego 2011 r. z udziałem 46 osób, 2 marca 2012 r. (43 osoby), 13 lutego 2013 r. (35 osób).

Ponadto Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej opracował pismo (datowane na dzień 23 listopada 2013 r.), które zostało skierowane do właścicieli nieruchomości z informacją o obowiązku przyłączenia ich nieruchomości do nowo wybudowanej sieci. W piśmie tym stwierdzono m.in., że „nakazuje się, zgodnie z art. 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, likwidację istniejącego „szamba”, które stanowi zagrożenie dla środowiska oraz wyposażenie posesji w zbiornik na nieczystości płynne spełniający wymogi ochrony środowiska lub wykonać przyłącze do nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej. O wykonaniu powyższego nakazu należy poinformować pisemnie tutaj. Urząd w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma. Nie wykonanie niniejszego nakazu w ww. terminie spowoduje skierowanie sprawy na drogę postępowania administracyjno-karnego”.

W latach 2013-2015 Urząd nie ponosił kosztów związanych z działaniami informacyjno-edukacyjnymi dla zwiększenia w Gminie Pieńsk liczby użytkowników korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 68, 71-73, 78)

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie podejmowane działania informacyjno-edukacyjne dla zwiększenia w Gminie Pieńsk liczby użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej.

4. Działania na rzecz zapewnienia dofinansowania realizacji podłączeń budynków do sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu
faktycznego

4.1. W Uchwale z dnia 14 lutego 2012 r. Rada Miejska w Pieńsku wyraziła zgodę na przystąpienie w 2012 r. do realizacji zadania „Budowa podłączeń kanalizacyjnych w Bielawie Dolnej i Stojanowie” w ramach Programu Priorytetowego „Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorowego systemu kanalizacji” przy współfinansowaniu przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. W wyniku złożonego do NFOŚiGW wniosku zapewniono 90% dofinansowanie podłączeń budynków do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej w Bielawie Dolnej i Stojanowie (45% z pożyczki i 45% z dotacji). Pozostałe 10% miało pochodzić ze środków własnych przyłączanych gospodarstw domowych.

Koszt całkowity przedsięwzięcia stanowił kwotę 600,1 tys. zł i był równy kosztom kwalifikowanym. Zgodnie z umowami z dnia 9 kwietnia 2013 r., zawartymi z NFOŚiGW, Gmina Pieńsk pozyskała na realizację ww. podłączeń środki pożyczki w kwocie 270,1 tys. zł, przy czym nie więcej niż 45% kosztów kwalifikowanych realizowanego przedsięwzięcia oraz w tej samej kwocie środki dotacji, przy czym również nie więcej niż 45% kosztów kwalifikowanych realizowanego przedsięwzięcia. W efekcie końcowym miały zostać wybudowane 102 podłączenia budynków do kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 2,7 km.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 98; 99-231; 248)

W badanym okresie, ze środków pochodzących z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych, nie dofinansowywano podłączeń budynków do nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej w Bielawie Dolnej i Stojanowie.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 327-336)

Podłączeń 102 budynków do sieci kanalizacji sanitarnej na terenie wsi: Stojanów, Stojanówek, Bielawa Dolna i Bielawa Dolna Kolonia wykonano na podstawie umowy z dnia 15 lipca 2013 r., zawartej pomiędzy Gminą Pieńsk i wykonawcą. Koszt podłączeń wyniósł 600,1 tys. zł (roboty budowlane - 594,0 tys. zł i nadzór budowlany - 6,1 tys. zł). Odbioru prac dokonano w grudniu 2013 r.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 241-242; 269-283; 299-300)

Koszty przyłączy do kanalizacji sanitarnej oraz terminy podłączenia budynków do tej kanalizacji były omawiane na zebraniach wiejskich. Przykładowo, w dniu 29 maja 2013 r. takie zebranie odbyło się w Bielawie Dolnej w ramach realizacji zadania inwestycyjnego pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, Strefa B”. W zebraniu tym wzięło udział 40 osób.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 570-572)

4.2. Uzyskane z NFOŚiGW dofinansowanie wykorzystano na podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej 60 gospodarstw domowych w Bielawie Dolnej oraz 42 gospodarstwa domowe w Stojanowie. Roboty budowlane polegające na przyłączeniu budynków do sieci kanalizacji sanitarnej zostały wykonane przed

pozyskaniem od mieszkańców środków finansowych tytułem ich 10% wkładu własnego w finansowaniu przedsięwzięcia. Przed zleceniem budowy przyłączy budynków do sieci kanalizacji sanitarnej Burmistrz nie zawarł również z mieszkańcami tych budynków stosownych umów określających ich zobowiązania wobec Gminy Pieńsk. Umowy takie zawierano dopiero w trakcie prowadzenia robót budowlanych, co skutkowało wystąpieniem 18 przypadków, w których podpisy mieszkańców nie zostały uzyskane. W konsekwencji Burmistrz nie posiadał podstawy obciążenia kosztami 10% udziału w kosztach budowy przyłączy, właścicieli posesji, którzy nie podpisali ww. umów. Według stanu na dzień 30 listopada 2015 r. od 31 właścicieli nieruchomości przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2013 r. nie wyegzekwowano pokrycia kosztów z tytułu ich 10% udziału własnego w budowie tych przyłączy, przy czym nieuiszczona należność stanowiła kwotę 12,2 tys. zł⁸.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 266-283; 398-507; 404-406)

Analiza 15 spraw dotyczących rozliczenia przez Burmistrza gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie podłączenia do sieci kanalizacyjnej budynków w Bielawie Dolnej i w Stojanowie wykazała, że Urząd dysponował w siedmiu przypadkach umowami z mieszkańcami, w których ustalono wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w zakresie przyłączy budynków do sieci kanalizacji sanitarnej. Umowy te były datowane na dzień 2 września 2013 r. lub 17 września 2013 r., zatem już po rozpoczęciu robót budowlanych zleconych przez Urząd w umowie z dnia 15 lipca 2013 r. Osoby zawierające umowę wyraziły chęć uczestnictwa w programie priorytetowym ogłoszonym przez NFOŚiGW polegającym na podłączeniu budynku do zbiorowego systemu kanalizacyjnego. W pozostałych ośmiu przypadkach Burmistrz nie dysponował przedmiotowymi umowami, pomimo skierowania do mieszkańców pism z dnia 5 maja 2014 r. i 16 marca 2015 r. z prośbą o ich podpisanie oraz uiszczenie kwoty 588,09 zł, jako obowiązkowego udziału mieszkańca w kosztach.

Burmistrz wskazał, że przed złożeniem wniosku o przyznanie dofinansowania dla wykonania podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej, tj. w trakcie wykonania inwentaryzacji nieruchomości zabudowanych zbierano deklaracje uczestnictwa w przedsięwzięciu przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy czym zobowiązał się dostarczyć dokumentację po jej odszukaniu z archiwum. Do dnia 30 listopada 2015 r. dokumentacja ta nie została przedłożona kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 372-376; 407-507)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przed przystąpieniem do realizacji inwestycji podłączeń budynków do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacji sanitarnej w Bielawie Dolnej i Stojanowie, nie udokumentowano chęci uczestnictwa mieszkańców w przedsięwzięciu oraz zobowiązania ich do uiszczenia 10% wkładu własnego tytułem pokrycia kosztów budowy przyłączy.

Burmistrz wyjaśnił, że na etapie wykonania dokumentacji projektowej w 2010 r. mieszkańcy Bielawy Dolnej i Stojanowa deklarowali chęć wykonania podłączenia kanalizacyjnego i podłączenia się do systemu kanalizacyjnego. Miał też zapewnienia mieszkańców, że nie będzie problemu z podpisami na umowach i wpłaceniu wkładu własnego. Umowy na budowę podłączenia zostały przekazane wszystkim mieszkańcom podczas spotkań i zebrań. Większość z nich bez problemu podpisało

⁸ 60,0 tys. zł – 47,8 tys. zł (dokonane wpłaty).

i oddało umowy, zaś kilkunastu poprosiło o dodatkowy czas na zapoznanie się z treścią. Gmina Pieńsk chciała pomóc technicznie i finansowo jak największej liczbie mieszkańców Bielawy Dolnej i Stojanowa.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 573-578)

2. Do dnia 30 listopada 2015 r. Urząd nie wyegzekwował od 31 właścicieli nieruchomości przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2013 r. pokrycia kosztów z tytułu 10% ich udziału własnego w budowie tych przyłączy. W 13 przypadkach użytkownikom kanalizacji sanitarnej wystawiono faktury, z czego na dzień 30 listopada 2015 r. nie zostało zapłacone 6 tys. zł. W pozostałych 18 przypadkach użytkowników kanalizacji sanitarnej nie obciążono kosztami z tytułu ich udziału własnego w wykonaniu podłączeń do kanalizacji sanitarnej. Na dzień 30 listopada 2015 r. łączna nieuiszczona należność stanowiła kwotę 12,2 tys. zł⁹.

Burmistrz wyjaśnił, że o udziale własnym i partycypacji w kosztach przez mieszkańców Bielawy Dolnej i Stojanowa wielokrotnie informował wraz z pracownikami Urzędu na specjalnie przygotowanych spotkaniach z mieszkańcami (zebraniach wiejskich). W tym celu wysyłał wszystkim pisma z przypomnieniem o realizacji budowy kanalizacji i przyłączy. Przyczyną braku obciążenia 18 właścicieli nieruchomości płatnością z tytułu wkładu własnego w budowie przyłączy nieruchomości do nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej był brak podpisanej umowy z Gminą Pieńsk na budowę podłączenia i partycypacji w kosztach.

(dowód: akta kontroli Tom II str. 404-406; 573-578)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Urzędu w badanym obszarze.

5. Egzekwowanie od właścicieli nieruchomości obowiązku ich przyłączania do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej

Prawidłowość egzekwowania od właścicieli gospodarstw domowych obowiązku podłączenia budynków do sieci kanalizacji sanitarnej sprawdzono na przykładzie postępowań prowadzonych przez Burmistrza wobec właścicieli nieruchomości położonych przy ul. Szymanowskiego w Lasowie.

Według informacji uzyskanej z Zakładu Usług Komunalnych w Pieńsku, przy ul. Szymanowskiego w Lasowie wybudowano siedem domów mieszkalnych, z których sześć zostało zgłoszonych do użytkowania i posiada przyłącza wodociągowe¹⁰. Niezależnie, kontrola NIK wykazała osoby zameldowane pod adresem czterech z tych posesji, co najmniej od września 2012 r., tj. przed rozpoczęciem budowy kanalizacji sanitarnej. Tymczasem do dnia 27 listopada 2015 r. wybudowana w 2013 r. sieć kanalizacji sanitarnej nie była użytkowana przez mieszkańców posesji zlokalizowanych przy ul. Szymanowskiego w Lasowie, gdyż żaden z nich nie podłączył swoich nieruchomości do wybudowanej sieci i nie podpisał umowy na odprowadzanie ścieków.

W odniesieniu do działań podejmowanych w celu przyłączenia nieruchomości przy ul. Szymanowskiego w Lasowie do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacji sanitarnej Burmistrz wskazał na prowadzone rozmowy z mieszkańcami i namowy ich do wykonania podłączeń, mając na uwadze posiadane przez nich przydomowe oczyszczalnie ścieków. Nie przedłożył jednak żadnych dokumentów potwierdzających podejmowanie działań w powyższym zakresie.

(dowód: akta kontroli Tom I str. 211; Tom II str. 563-569; 575; 578)

⁹ 60,0 tys. zł – 47,8 tys. zł (dokonane wpłaty).

¹⁰ Trzy wykonane w 2009 r., dwa w 2012 r. i jedno w 2013 r.

Właściciele posesji zlokalizowanych przy ul. Szymanowskiego w Lasowie tylko w trzech przypadkach posiadali przydomowe oczyszczalnie ścieków, zwalniające ich z obowiązku przyłączenia nieruchomości do wybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacji sanitarnej. Zgodnie ze sporządzonym, według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r., wykazem przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pieńsk, w Lasowie użytkowano tylko trzy takie oczyszczalnie. W pozostałych trzech przypadkach właściciele nieruchomości byli zobowiązani wypełnić obowiązek wynikający z art. 5 ust. 1 pkt 2 *ustawy u.c.p.g.* i przyłączyć nieruchomość do istniejącej sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli Tom I str. 211; Tom II str. 372-376)

W okresie objętym kontrolą, Burmistrz nie kierował do sądu wniosków o ukaranie w przypadku braku wywiązywania się właścicieli nieruchomości z przyłączenia budynków do sieci kanalizacji sanitarnej oraz nie kierował z tego tytułu zawiadomień do organów uprawnionych do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego.

(dowód: akta kontroli Tom I str. 76; Tom II str. 372-376)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W przypadku trzech nieruchomości przy ul. Szymanowskiego w Lasowie Burmistrz nie podjął działań w celu wszczęcia postępowania administracyjnego i wydania decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 7 *ustawy u.c.p.g.*, nakazujących właścicielom nieruchomości wykonanie obowiązku przyłączenia budynku do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. W przedmiotowych przypadkach gospodarstwa domowe nie posiadały przydomowych oczyszczalni ścieków.

Burmistrz wyjaśnił, że przy ul. Szymanowskiego w Lasowie zlokalizowanych jest sześć budynków, które podczas realizacji zadania inwestycyjnego nie były jeszcze oddane do użytku. Mieszkańcy, którzy zamieszkali w nowo wybudowanych budynkach jednorodzinnych, posiadają przydomowe oczyszczalnie ścieków, które systematycznie wywożą, zlecając tą usługę Zakładowi Usług Komunalnych w Pieńsku (rozważają możliwość wykonania przyłącza kanalizacyjnego i połączenia się z systemem kanalizacyjnym).

W świetle dokonanych ustaleń kontrolnych NIK nie może zgodzić się z treścią powyższych wyjaśnień. Ustalenia wskazują bowiem, że tylko trzy gospodarstwa domowe posiadały przydomowe oczyszczalnie ścieków na koniec 2014 r., zaś kanalizacja sanitarna została wykonana już w 2013 r. Na koniec 2013 r. do wszystkich sześciu budynków były doprowadzone przyłącza wodociągowe (w tym trzy odebrane w 2009 r., dwa w 2012 r. i jedno w 2013 r.). Jednocześnie wskazać należy, że w kontrolowanym okresie Burmistrz nie prowadził kontroli w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i pozbywania się komunalnych osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli Tom I str. 211; Tom II str. 563-565; 573-580)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Urzędu w zbadanym obszarze.

6. Osiągnięcie zaplanowanego wzrostu liczby mieszkańców i innych użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej oraz działania organizacyjne podjęte w tym celu

6.1. Z regulaminu organizacyjnego Urzędu wynika, że funkcjonowały w nim następujące wydziały:

- Organizacyjno-Prawny,
- Finansowo-Budżetowy,
- Gospodarki Nieruchomościami i Rolnictwa,
- Funduszy, Inwestycji i Spraw Mieszkaniowych,
- Spraw Obywatelskich i Urząd Stanu Cywilnego,
- Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej.

Ponadto w Pieńsku działał zakład budżetowy Urzędu – Zakład Usług Komunalnych, który realizował, w imieniu Burmistrza, zadania w zakresie spraw wodno-kanalizacyjnych, tj. w zakresie prowadzenia oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody i sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Pieńsk, zawierania kompleksowych umów na dostawę wody i odbiór ścieków wraz z prowadzeniem konserwacji urządzeń.

Obowiązki, według postanowień regulaminu organizacyjnego Urzędu, w zakresie prowadzenia gospodarki wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Pieńsk podzielone zostały pomiędzy dwa wydziały Urzędu, tj. Wydział Funduszy, Inwestycji i Spraw Mieszkaniowych oraz Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej.

W zakresie prowadzenia spraw związanych z budową sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Pieńsk, pozyskiwaniem środków na zadania inwestycyjne, przygotowaniem projektów, procedurą przetargową, nadzorem, sprawozdawczością i rozliczaniem finansowym i merytorycznym zadań inwestycyjnych w przedmiotowym zakresie, Burmistrz wyznaczył trzech pracowników Wydziału Funduszy, Inwestycji i Spraw Mieszkaniowych.

Natomiast w Wydziale Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej, Burmistrz wyznaczył jedną osobę odpowiedzialną za bieżącą obsługę i aktualizację KPOŚK i współpracą w zakresie sanitarnych spraw inwestycyjnych z Wydziałem Funduszy, Inwestycji i Spraw Mieszkaniowych. Ponadto pracownik ten odpowiadał za utworzenie i stałą aktualizacją bazy danych rejestru gminnego wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych objętych systemem gospodarki odpadami komunalnymi i ściekami oraz nieruchomości niezamieszkałych, na terenie których powstają odpady komunalne, a także przyjmowanie deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 79-107)

6.2. W projekcie planu aglomeracji dla Gminy Pieńsk z 2005 r. przedstawiono, że nowoprojektowana sieć kanalizacyjna obejmie następujące miejscowości: Bielawa Dolna, Bielawa Dolna (Kolonja), Stojanów, Stojanówek, Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Strzelno, Bielawa Górna – wraz z łączną liczbą 2231 mieszkańców i 24,6 km nowoprojektowanej sieci w ww. miejscowościach oraz 9,2 km sieci poza terenem zabudowanym wsi, a także 26 km przyłączy.

W informacji przedłożonej przez Urząd na potrzeby drugiej aktualizacji KPOŚK (pismo z dnia 25 lipca 2007 r. skierowane do Wojewody Dolnośląskiego) liczba rzeczywistych mieszkańców aglomeracji wg stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. wynosiła 9 519 osób, z których 7 295 osób (76,6%) korzystało z systemu kanalizacyjnego (o długości 39,2 km), a 2 224 osób obsługiwanych było przez tabor asenizacyjny. Zarówno w KPOŚK, jak i w kolejnych aktualizacjach, w latach 2007-2015 planowano przyłączenie 1 800 mieszkańców poprzez budowę 33,8 km sieci kanalizacji sanitarnej. Jednakże ze sprawozdań z wykonania KPOŚK oraz rozliczenia inwestycji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B” wynika, że w latach 2007 – 2015 przyrost liczby mieszkańców podłączonych do nowowybudowanej w 2013 r. sieci kanalizacyjnej wyniósł ogółem 546 mieszkańców,

tj. 30,33%. Wg informacji przedłożonej przez Burmistrza do ww. pisma, rozpoczęto koncepcyjne przygotowanie inwestycji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – Etap II” w zakresie ustalenia wielkości kosztów zadania, opracowania metody wyłonienia wykonawcy dokumentacji technicznej, uzgodnień i pozwoleń, w tym pozwolenia na budowę.

Natomiast w informacji Urzędu na potrzeby czwartej aktualizacji KPOŚK (pismo nr ŚGK.02.7063.03.S.2013 z dnia 18 listopada 2013 r.) podano, iż w latach 2013-2015 projektowana wartość RLM w aglomeracji wynosić będzie łącznie 9 700 (zgodnie z zarządzeniem Wojewody Dolnośląskiego w sprawie utworzenia aglomeracji) przy długości sieci planowanej do budowy w kolejnych latach – 48,5 km, przy szacowanych nakładach inwestycyjnych w łącznej wysokości 16 781 tys. zł. Łączna liczba mieszkańców przyłączonych do sieci kanalizacyjnej w roku sprawozdawczym, tj. wg stanu na koniec 2013 r. po zakończeniu inwestycji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B”, wyniosła 546.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 108-129, 130-136)

Ze sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2013 r. wynika, że liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji, na koniec roku sprawozdawczego, wyniosła 9 244, w tym liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego stanowiła 7 623, korzystających z taboru asenizacyjnego – 1 589, obsługiwanych przez systemy indywidualne (przydomowe oczyszczalnie ścieków) – 32. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wyniosła 57,6 km, w tym 18,4 km stanowiła sieć kanalizacyjna wybudowana i odebrana w roku sprawozdawczym.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 137-147)

W sprawozdaniu z wykonania KPOŚK za 2014 r. podano, że liczba rzeczywistych mieszkańców w aglomeracji, na koniec roku sprawozdawczego, wyniosła 9 189, w tym liczba mieszkańców aglomeracji korzystających z systemu kanalizacyjnego stanowiła 8 147, korzystających z taboru asenizacyjnego – 1 004, obsługiwanych przez systemy indywidualne (przydomowe oczyszczalnie ścieków) – 38. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Pieńsk w 2014 r. nie uległa zmianie w porównaniu do 2013 r. (tj. od roku zakończenia inwestycji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B”).

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 148-157)

Burmistrza wskazał, że Urząd posiada pełną dokumentację projektową, wraz z niezbędnymi uzgodnieniami i pozwoleniami, obejmującą sanitację Strefy A Gminy Pieńsk, tj. miejscowości Dłużyna Dolna, Dłużyna Górna, Bielawa Górna, Strzelno, co w efekcie spowoduje przyłączenie łącznie 1 575 mieszkańców do kanalizacji sanitarnej. Dodał przy tym, że w okresie lipiec - sierpień 2016 r. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego ogłosi konkurs w ramach RPO na lata 2014-2020, Priorytet 42. Jest to Program, z którego Gmina Pieńsk może uzyskać środki pochodzące z zewnętrznych źródeł finansowania i który pozwoli osiągnąć wymagany efekt ekologiczny i wykonanie Dyrektywy Unijnej. W związku z planowanym zakresem prac, procedurami przetargowymi, możliwość osiągnięcia 100% wykonania Dyrektywy zaplanowana jest na 2018 r. – po otrzymaniu wsparcia finansowego. Szacowany koszt realizacji zadania, na podstawie kosztorysu inwestorskiego wyniesie łącznie 12 900,00 tys. zł – środki te ujęte są w wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Pieńsk.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 158-163)

6.3. Na podstawie sprawozdań z realizacji operacji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, Strefa B” stwierdzono, że zakres rzeczowy tego zadania określony

w umowie o przyznanie pomocy nr 00012-UM01-6921-UM0100049/11 z dnia 26 marca 2012 r. został zrealizowany i rozliczony.

W dniu 3 kwietnia 2014 r. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego przeprowadził kontrolę/wizytację w Urzędzie operacji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, Strefa B”. Czynności kontrolne rozpoczęto od sprawdzenia dokumentacji dotyczącej przedmiotowej operacji. Następnie w oparciu o zakres rzeczowy wymieniony w Zestawieniu rzeczowo – finansowym, stanowiącym Część 6 wniosku o płatność, weryfikacji poddano ww. operację. Inspektorzy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego stwierdzili: *„Na podstawie przeprowadzonych w dniu 3 kwietnia 2014 r. czynności kontrolnych, tj. sprawdzeniu dokumentacji dotyczącej przedmiotowej operacji oraz weryfikacji rzeczowej stwierdzono, że zakres rzeczowy wymieniony w Zestawieniu rzeczowo – finansowym z realizacji operacji, stanowiącym Część 6 Wniosku o płatność Nr UM01-6921-UM0100049/11 jest zgodny z umową o przyznanie pomocy nr 00012-UM01-6921-UM0100049/11 z dnia 26 marca 2012 r.”.*

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 177-203)

6.4. W związku z realizacją zadania w zakresie zapewnienia przyłączenia do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej mieszkańców i innych użytkowników nie odnotowano skarg i wniosków na działania Urzędu, Gminy Pieńsk i jej organów.

W związku z organizacją spotkań i zebrań wiejskich mieszkańców sołectw Bielawa Dolna (cztery spotkania) i Stojanów (trzy spotkania), sprawy wykonywania inwestycji sieci kanalizacyjnej i przyłączy, szczegółowo omawiane były na tych spotkaniach. Jak wynika z informacji na temat zebrań wiejskich, projektant inwestycji, inspektor nadzoru, kierownik budowy, pracownicy merytorycznych wydziałów Urzędu na bieżąco omawiali zgłaszane przez mieszkańców ewentualne problemy i dokonywane były stosowne korekty i zmiany w planach.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 204-205)

Z informacji Przewodniczącego Rady Miejskiej Pieńsk wynika, że w latach 2013-2015 (1 listopada) nie odnotowano skarg i wniosków od mieszkańców Gminy Pieńsk i innych użytkowników, które dotyczyłyby działań Burmistrza lub Urzędu w zakresie zapewnienia przyłączenia użytkowników do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej. Rada Miejska w Pieńsku, w kontrolowanym okresie nie podejmowała żadnych szczególnych działań kontrolnych w zakresie prawidłowości realizacji przez Burmistrza zadań w przedmiotowym zakresie. Radni Miejscy nie składali interpelacji w temacie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz planowanego przyrostu mieszkańców i innych użytkowników tej sieci. Natomiast sama problematyka rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej była przedmiotem zainteresowania Rady Miejskiej i wielokrotnie omawiana podczas sesji Rady oraz obrad komisji stałych Rady.

(dowód: akta kontroli Tom I, str. 206-207)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Ze sprawozdań z wykonania KPOŚK oraz rozliczenia inwestycji pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II, strefa B” wynika, że kanalizacja sanitarna wykonana w 2013 r. na terenie miejscowości Stojanów, Bielawa Dolna i Lasów (ul. Szymanowskiego) spowodowała podłączenie ogółem 546 mieszkańców. W odniesieniu do zaplanowanego w KPOŚK oraz w gminnych dokumentach planistycznych przyrostu liczby mieszkańców korzystających z systemu kanalizacji sanitarnej w wysokości 1 800 mieszkańców, osiągnięto zakładane plany w 30,33%.

Przyczyną nieosiągnięcia zakładanego w KPOŚK efektu ekologicznego było niezrealizowanie przez Gminę Pieńsk wszystkich zamierzeń inwestycyjnych w zakresie jej sanitacji.

Urząd, w dniu 4 lutego 2011 r., złożył w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego wniosek (pismo nr WND-RPDS.04.02.00-02-003/11) o dofinansowanie w ramach RPO projektu pn. „Sanitacja Miasta i Gminy Pieńsk – etap II”. W wniosku tym określono liczbę mieszkańców Gminy Pieńsk objętych podłączeniem do sieci kanalizacyjnej w wyniku realizacji tego projektu na 1 900 osób i rok docelowy osiągnięcia tego efektu na grudzień 2013 r. We wniosku tym podano także, iż koszty łączne (wg kosztorysu inwestorskiego) wynosiły 12 634,9 tys. zł, w tym dofinansowanie z RPO 9 525,5 tys. zł. Wniosek ten nie został przyjęty do realizacji z przyczyn formalnych – inwestor (Urząd) nie posiadał w momencie złożenia wniosku prawomocnej decyzji pozwolenie na budowę. Wniosek o pozwolenie na budowę był na etapie zakończenia procedowania – projektant dokumentacji technicznej zadania nie dostarczył wymaganego dokumentu, zaś Urząd nie zapłacił wynagrodzenia projektantowi. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego przedłużył termin złożenia wzmiankowanego wniosku do dnia 28 marca 2011 r. Urząd złożył w tym dniu stosowny skorygowany wniosek, jednakże pismem z dnia 13 kwietnia 2011 r. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego poinformował Burmistrza, iż wniosek ten został negatywnie oceniony, ponieważ nie spełniał kryteriów oceny formalnej, tj. stwierdzono rozbieżności w zakresie wartości robót zadeklarowanych a faktycznie poniesionych (nie uwzględniono zadeklarowanej wcześniej przez Urząd wypłaty wynagrodzenia dla projektanta m.in. za pozwolenie na budowę), występowały także rozbieżności w numeracji kodów wskaźników realizacji zadań oraz jeden z załączników został poświadczony za zgodność z oryginałem, natomiast brak było podpisu osoby.

(dowód: akta kontroli Tom II, str. 1-34, 158-163)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości podejmowane działania w zakresie osiągnięcia zaplanowanego w Gminie Pieńsk wzrostu liczby mieszkańców i innych użytkowników korzystających z wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹ (dalej: *ustawa o NIK*), wnosi o:

1. Zaprowadzenie w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, wymaganych postanowieniami art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 *ustawy u.c.p.g.*
2. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad realizacją przez właścicieli nieruchomości obowiązku prawidłowego gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych, zgodnie z art. 5 ust. 6 *ustawy u.c.p.g.* w związku z art. 5 ust. 1 pkt 3a i 3b tej ustawy.
3. Wyegzekwowanie od właścicieli nieruchomości przyłączonych w 2013 r. do sieci kanalizacji sanitarnej kwoty 12,2 tys. zł tytułem 10% ich udziału własnego w kosztach budowy tych przyłączy.

¹¹ Dz. U. z 2015 r., poz.1096.

4. Podjęcie kompleksowych działań w zakresie identyfikacji na obszarze Gminy Pieńsk właścicieli nieruchomości zobowiązanych do podłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.
5. Podjęcie działań egzekwujących obowiązek przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej od właścicieli nieruchomości, do granic których ją doprowadzono, w szczególności przy ul. Szymanowskiego w Lasowie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

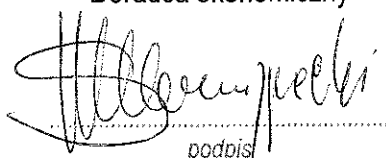
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 16 grudnia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

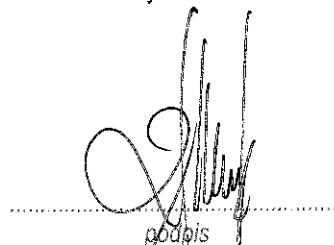
Kontrolerzy:

Marek Skrzypecki
Doradca ekonomiczny

podpis

Dyrektor

podpis

